

Verslag en Actiepunten

datum 19 mei 2010 tijd 09.30 - 16.30 uur lokatie Stadhuis Gouda
deelnemers

datum 27 mei 2010
pagina 1/7

Verslag Lotte Loef, DSP-groep

betreft overleg
Netwerkdag Grote Steden
Thema: Overlast Marokkaans-Nederlandse jongeren

Welkom en opening

- Axel Weggelaar, programmaleider Integraal Veiligheidsbeleid CCV
- burgemeester Wim Cornelis van Gouda
- Ida Haisma, directeur CCV
- Marilyn Haimé, directeur Inburgering en Integratie bij VROM/WWI

Marokkaans-Nederlandse jongeren zijn sterk oververtegenwoordigd in de groep jongeren die overlast op straat verzorgen. Hier is de laatste tijd veel aandacht voor geweest, ook in de media, waarbij sommige gemeenten meer in de aandacht komen met deze problemen dan andere gemeenten. Dit heeft gevolgen voor het imago van de gemeenten.

De burgemeester van Gouda vertelt hoe Gouda op een negatieve manier in de media is gekomen, door een aantal voorvallen waar Marokkaans-Nederlandse jongeren bij betrokken waren. Deze gebeurtenissen in september 2008, zorgden ervoor dat de aanpak in een stroomversnelling terecht kwam. Gouda kreeg steun van het Rijk, waardoor extra maatregelen konden worden genomen. Een grote groep professionals hebben in Gouda "de schouders eronder gezet" met als gevolg: inzet van gezinsmanagers, straatcoaches, opening van een Veiligheidshuis, opening van een Werkloket, diverse sport en vrijetijdsactiviteiten, extra jongerenwerk en vaderparticipatie projecten. Mensen uit de Marokkaans-Nederlandse samenleving zelf werden betrokken: in plaats van een 'denk-tank' werd een 'doe-tank' opgericht. Het pakket aan maatregelen bevatte zowel repressieve (straatcoaches, gezinsmanagers) als preventieve middelen (jongerenwerk, werkloket, etc). Het is belangrijk om een balans te bewaren tussen deze twee zijden van de aanpak.

Ook mevrouw Haisma van het CCV benadrukt het belang van preventie, naast repressie. In het 'Trendsignalement 2010' heeft het CCV per thema weergegeven hoe men in Nederland tegen veiligheid en preventie aan wordt gekeken. Men signaleerde een trend, die met name ook in de media tot stand komt, voor harder optreden, en 'lik-op-stuk beleid'.

Het CCV zou graag een meer methodologisch kijken naar de aanpak van overlast willen bewerkstelligen. Hierdoor kunnen verschillende gemeenten aanpak van elkaar overnemen als het effectief is. Het CCV is nieuwsgierig naar "wat werkt wel, wat werkt niet" en als iets werkt, is dat in iedere gemeente hetzelfde?

Daarnaast speelt een belangrijk vraagstuk rondom het specifieke beleid dat de overheid maakt voor verschillende etnische groepen. Haisema noemt de Marokkaans-Nederlandse jongeren, maar ook Antilliaanse jongeren en Roma's. Het CCV verwacht dat men steeds meer af zal gaan van deze categorale beleidsbenadering van veiligheid, en meer toe zal gaan naar een integrale aanpak voor alle groepen.

Mevrouw Haimé: Het kabinet heeft de aanpak van overlast door Marokkaans-Nederlandse jongeren hoog op de agenda staan. Een samenhangende aanpak van hun problemen is nodig, want met de overlast gaat ook werkloosheid en schooluitval gepaard. De overheid heeft lang gedacht dat het 'not done' was om je te richten op specifieke doelgroepen. Deze gedachte is gekeerd: burgers lijden onder deze overlast. Als je daar als overheid niets aan doet, ben je medeverantwoordelijk voor het ontstaan van vervreemding in de samenleving. Het negatieve gedrag van de kleine groep probleemjongeren, heeft ook zijn weerslag op de grote groep die het goed doen. Dit moet ook voorkomen worden.

Onder politieke druk uit de kamer, heeft de regering samen met de gemeenten afspraken gemaakt om snel tot een aanpak te komen. Een aantal elementen zijn belangrijk bij het bereiken van deze jongeren:

- Ze groeien op in drie werelden: autoritaire thuissituatie vs. de schoolcultuur waar eigen verantwoordelijkheid wordt gestimuleerd vs. de straatcultuur. Deze werelden moeten bij elkaar gebracht worden.
- Sleutelfiguren uit de eigen gemeenschap betrekken. "ken de sleutelfiguren, betrek de sleutelfiguren, praat niet alleen over, maar ook met de betrokkenen".
- Balans tussen repressief en preventief optreden
- De ondervertegenwoordiging van de Marokkaans-Nederlandse jongeren in de preventieve hulpverlening is een groot probleem. De gemeenschap is onbekend met onze hulpverlening, en ouders zoeken daardoor geen hulp. Om dat terug te dringen is tijdelijk specifiek beleid nodig. De MN jongeren veroorzaken niet alleen problemen, maar ze hebben ook problemen. Organiseer dat signalen gehoord worden.
- Direct en serieus optreden om gezag terug te winnen.

WWI heeft een nauwe samenwerking met 22 gemeenten waar de problemen met deze doelgroep het grootst waren, waarbij WWI de lokale aanpak ondersteund. Hieruit komen op dit moment een aantal wegwijzer voort, die voor de 22 maar ook de andere gemeenten beschikbaar worden, hoe om te gaan met deze problematiek. DSP-groep schrijft deze wegwijzers, waarvan de eerste reeds beschikbaar is en verkrijgbaar bij WWI. Daarnaast is er een website waarop de 22 plannen van aanpak van de gemeenten zullen worden gepubliceerd: www.wegwijzerjeugdveiligheid.nl.

De pedagogische driehoek: thuiscultuur, schoolcultuur en straatcultuur -

Iliass El Hadioui bekijkt in zijn onderzoek de problemen van de Marokkaans-Nederlandse jongeren vanuit een pedagogisch en sociologisch perspectief.

Het "Marokkaans zijn" op zich is geen verklaring, want wat verklaart dan dat de 2e generatie Marokkanen het slechter doen dan de 1e generatie (die toch meer authentiek Marokkaans zijn). Om over de 3e generatie nog maar niet te spreken. Een belangrijke verklaring ligt volgens Hadioui in de pedagogische en linguïstische 'mismatch' die ontstaat tussen

- Thuis - traditionele waarden, Marokkaanse taal
- School - moderne waarden, onderhandelingscultuur, zelfstandigheidsbevordering, Nederlandse taal

- Straat - macho cultuur, straattaal

Op alle maatschappelijk punten/thema's levert deze mismatch conflicten op, met als voorbeeld op het gebied van taal.

De straatcultuur is een fenomeen waarmee Marokkaans-Nederlandse jongeren onevenredig veel mee te maken hebben. Ze wonen in wijken waar ze hieraan blootgesteld worden en de thuissituatie schept condities om veel op straat te zijn (door kleine huisvesting bijv. worden kinderen de straat op gestuurd).

Een aantal acties die genoemd worden, voortkomend uit de theorie:

- De driehoek kan een gevangenis zijn: de mismatch moet opgelost worden
- Samen met ouders optrekken: coalitie scheppen tussen ouders en scholen door voor te lichten
- De binding van deze doelgroep met instituties herstellen (ontkoppelingstheorie)
- Focus op de hinderlijke en overlastgevende groepen: creëer een tussenschot tussen deze jongeren en de criminele jongeren, om te zorgen dat de toestroom stopt. Deze aanpak werkt niet voor criminele jongeren, zij hebben andere motieven (geld).

Wat te doen met de 3e generatie? Hadioui zegt dat er polarisatie optreedt wat voor nieuwe problemen zorgt. Sommige Marokkanen trekken op naar de middenklasse, en degenen die achterblijven in de onderste klasse, wordt een grotere probleemgroep. Ook zal de straatcultuur in deze groep nog heftiger zijn dan bij de 2e generatie.

Middagprogramma

- Roel Versleijen, veiligheidscoördinator gemeente Venlo over G32 platform Veiligheid en Samenwerkingsverband 22 gemeenten
- Maarten den Keulenaar, coördinator landelijke aanpak Marokkaans-Nederlandse jongeren (vanuit gemeente Utrecht)

Stand van zaken G32

Binnen de G32 (32 grootste gemeenten) hebben binnen de "Sociale pijler" het afgelopen jaar 2 thema's gespeeld:

- 1 Platform Veiligheid is georganiseerd
- 2 Financieringsvraagstuk over het ophouden van de GSB middelen, en invoering van decentralisatie uitkeringen. Dat traject is nu lopend.

Het oprichten van het platform veiligheid blijkt een goede stap geweest, omdat veiligheid steeds minder in de aandacht lijkt te zijn in de sociale pijler.

CCV voegt hieraan toe dat zij de komende periode de passages uit de coalitieakkoorden in de G32 die Veiligheid betreffen op een rij zal zetten in een rapportage.

Samenwerkingsverband

In juni 2009 is een samenwerkingsverband opgezet tussen:

- 22 gemeenten met meeste Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren
- WWI
- BZK
- Jeugd en Gezin
- Justitie
- VNG

- Kennisinstituten.
Utrecht coördineert het samenwerkingsverband (Maarten den Keulenaar en Jalil Mouchtari).

De 22 gemeenten hebben in totaal 7 miljoen aan decentralisatie uitkeringen ontvangen voor de inzet van straatcoaches en gezinsmanagers

Het doel is delen van kennis, elkaar onderling adviseren, verbinden van de wetenschap met praktijk. Gezamenlijke activiteiten die zijn ondernomen: het maken van een jaarplan, opzetten van een monitorsysteem, gezamenlijke website, kennistraject en kennismakelaar. Doel van de aanpak uiteindelijk is het realiseren van een trendbreuk in de oververtegenwoordiging van MN jongeren.

Verschillende voordelen komen voort uit het samenwerkingsverband: er zijn korte lijnen en men kan elkaar adviseren, ervaringen m.b.t. straatcoaches kunnen gedeeld worden, elkaar adviseren over hoe om te gaan met media, etc. Bijzondere aan de samenwerking is dat het een horizontale samenwerking betreft, ook met de ministeries. Naast de 22 betrokken gemeenten, kunnen ook andere gemeenten uiteindelijk gaan profiteren van de kennis die wordt opgedaan en bij elkaar gebracht.

Workshop "Samenwerking met Marokkaanse gemeenschap" - Hamid el Yaakoubi (HEY training & advies)

Algemeen

Doel van de aanpak is het realiseren van een trendbreuk in de oververtegenwoordiging van MN jongeren. Dit kan een gemeente alleen realiseren door de MN gemeenschap te betrekken bij de aanpak.

Er wordt veel gesproken over het betrekken van DE Marokkaanse gemeenschap, maar die bestaat niet. Er is niet 1 gemeenschap net als de Nederlandse gemeenschap niet bestaat of de Friese of de Schilderwijk gemeenschap. Wel is de Marokkaanse gemeenschap over het algemeen slecht georganiseerd (veel slechter dan de Turken).

De islamitische geloofsbeleving kent vier hedendaagse stromingen:

- Het conservatisme: koran moet letterlijk genomen worden
- Het pragmatisme: passen hun handelen aan, aan de gebruiken in de maatschappij
- Het modernisme of liberalisme: benadrukken individuele vrijheid, pleiten voor een voortdurende herinterpretatie van het morele ideaal.
- Het fundamentalisme: kleine groep die pleit voor herbeleving 'gouden tijd'.

De Marokkanen zijn voor 90% berbers uit Noord/Marokko, specifiek uit het Rifgebergte. Islamitische volkeren in het algemeen en ook berbervolken zijn zeer gericht op een maatschappij van eer en schaamte. Berbers zijn een - tot niet zo heel lang geleden - onderdrukt volk. Met als gevolg: ongeschooldheid en eigenschappen als: pakken wat je pakken kunt, kansen benutten, strijdlustig, fanatiek, en eervol.

Door de opkomst van de media (satelliet) zijn er steeds minder echte berbergebruiken. Meer en meer worden islamitische gebruiken overgenomen, zoals het dragen van Afghaanse gewaden.

Stimuleer multicultureel vakmanschap: kennis en kunde omtrent diverse culturen en leefstijlen en het kunnen omgaan hiermee. Participatie en zelfredzaamheid zijn belangrijke doelen van het betrekken van de MN gemeenschap.

Gesprekspartners

Gemeenten moet altijd kritisch zijn en alert blijven om de goede mensen aan tafel te krijgen.

Zinnvolle gesprekspartners zijn:

- Moskeeën
De moskee wordt volop bezocht, waardoor je hiermee een groot bereik hebt. Maar er zijn wel verschillende stromingen, met uiteenlopende ideeën. Maak daarbij als gemeente duidelijk dat we in Nederland een scheiding tussen kerk en staat hanteren. Kies ook een positieve insteek: bijvoorbeeld het organiseren van een gezamenlijke activiteit tijdens de Ramadan en kies niet alleen als gespreksthema de Marokkaanse risicojongeren.
- Zelforganisaties
Het betreft stichtingen die allerlei activiteiten organiseren. Een voordeel is dat deze mensen al op vrijwillige basis een bijdrage leveren aan de maatschappij. Nadeel is dat het niet altijd professionals zijn, maar deze mensen zijn in ieder geval wel betrokken.
- Sleutelfiguren
Hiervan zijn er vaak maar een paar binnen een gemeente, zoals de voorzitter van het moskeebestuur, Marokkaanse professionals, maar ook een Marokkaan uit de eerste generatie die al lang actief is. Ze genieten vaak vertrouwen van de MN gemeenschap. De keerzijde is dat ze soms gezien worden als spion of verrader.
- M professionals in dienst bij politie, bzz, gemeente
Nadeel is dat hun primaire loyaliteit bij de eigen werkgever moet liggen. Ze kunnen daarmee niet altijd open praten. het voordeel is dat ze over veel kennis beschikken.

Minder goed georganiseerde groepen die wel heel belangrijk zijn voor een effectieve aanpak zijn:

- Vrouwengroepen
Juist ook om de geïsoleerde thuiszittende vrouwen te bereiken, zijn vrouwen cruciaal.
- Jongeren
Jongeren kunnen een waardevolle bijdrage leveren en zijn te bereiken via straatcoaches, welzijnsorganisatie, jongerenwerk.

Creëer niet alleen een denktank, maar vooral ook een DOE-tank.

Als je als gemeente een oproep doet aan M gemeenschap om zaken te melden geef dan ook terug wat er mee gedaan wordt!

Betrekken van de MN is belangrijk, omdat het een gezamenlijke uitdaging betreft: niet alleen van de gemeente, niet van de politie en ook niet alleen van de M gemeenschap. Betrek ze ook niet alleen in slechte tijden (bij voorvallen), maar zeker ook in goede tijden.

Wat voor soort mensen aan tafel:

- zowel vrouwengroepen als mannengroepen
- oud en jong, eerste en tweede generatie.
- Status en positie *vertegenwoordiging achterban(
- Nederlanders en Marokkanen: in wijkteams is dat overigens niet altijd eenvoudig, bijvoorbeeld door een andere vergaderdiscipline.

Acties:

- Stimuleer kleinschalige burgerinitiatieven: creëer daardoor een positieve ingang.
- Ondersteun de organisatiegraad (die over het algemeen slecht is bij deze doelgroep)
- Stimuleer beleid gericht op preventie

Langere termijn

- Effectiviteit: bekijk hoe effectief de overlegvormen zijn: zorgen voor een borging op de langere termijn
- Belangenafweging: weeg het belang af van de gemeente en het belang van de gemeenschap
- Zorg voor resultaatmeting en terugkoppeling
- Stuur bij indien nodig

Sleutels tot gezonde interculturele communicatie

- Bewustzijn en inzicht: weet wie je aan tafel heb
- Inlevingsvermogen
- Wees authentiek
- Zekere mate van onzekerheid (je hoeft niet alles altijd te weten)

Workshop "Straatcoaches" - Henk Knol (gemeente Utrecht)

De sfeer tijdens de workshop was vooral te kenmerken door nieuwsgierigheid. Allerlei gemeenten lijken op het punt te staan te gaan starten of net gestart te zijn met straatcoaches en zoeken naar handvatten hoe dit het best aan te pakken. Henk Knol vertelt over de aanpak in Utrecht:

Op Kanaleneiland was 3 jaar terug sprake van forse, ernstige overlast door Marokkaanse jongeren. De gemeente Utrecht zette een heel pakket aan extra maatregelen in, waaronder straatcoaches. Dit werd gezien als aanvulling op het gehele pakket aan middelen, niet als wondermiddel.

Utrecht gebruikte in eerste instanties het Krachtwijken budget om de straatcoaches te bekostigen. Na gestart te zijn in Kanaleneiland, werd de aanpak als snel uitgebreid over de rest van de stad: er zijn inmiddels 47 coaches in 7 wijken.

De straatcoaches hadden drie opdrachten:

- 1 Optreden tegen jongerenoverlast: op jongeren af stappen, aanspreken en wegsturen (richting voorzieningen).
- 2 Jongere kinderen (onder 12) naar huis sturen of thuis brengen.
- 3 Signaleren van problemen en dit via de wijkbureaus in de Utrechtse wijken melden. Daar wordt gezorgd dat er eventueel hulpverlening in wordt geschakeld.

De straatcoaches hebben geen rol in het aanspreken van ouders. Hier zijn gezinsmanagers voor.

De overlast was bij aanvang zodanig, dat de straat terugveroverd moest worden. In het begin is daarom gekozen voor stevige beveiligers. Zij waren niet van Marokkaanse afkomst. Het motto van de gemeente was: "vriendelijk waar het kan, stevig waar het moet". Inmiddels, nu de ergste strijd gevoerd is met de jongeren, zijn andere competenties nodig van de straatcoaches. Ze moeten beter worden in het contact houden met de jongeren, ipv imponeren en met de koppen tegen elkaar. De ontwikkeling is dat Utrecht steeds meer heeft geprobeerd coaches vanuit de wijk te werven. Dit is echter geen onverdeeld succes, niet iedereen die zich

op die manier aanmeldt, is geschikt (afgekeurd bij politie, verdeeldheid tussen SC onderling, Marokkaanse SC die geen bekenden willen aangeven, etc).

Het werven van geschikte mensen blijft een aandachtspunt. Het werk van de straatcoaches is niet erg aantrekkelijk: de werktijden zijn onprettig, ze genieten niet veel aanzicht als toezichthouder, ze krijgen vervelende reacties op straat.

In het begin was het voor alle partijen erg zoeken. Een goede samenwerking met de politie bleek noodzakelijk. Straatcoaches zijn tot nu toe 30 keer bedreigd, waarbij ze ook te maken kregen met ernstige bedreigingen. De straatcoaches hebben zelf geen bevoegdheden, dit is bewust zo gekozen.

De straatcoaches zijn de ogen en oren op straat, naast een repressieve werking door het wegsturen van jongeren, heeft het ook een preventieve werking. Ook bewoners waren tevreden (80% was tevreden). De overlast problematiek is de afgelopen jaren gedaald. Hoewel dit niet hard te maken is, denkt men dat de straatcoaches hieraan bijgedragen hebben.

In Utrecht is men tevreden over de aanpak. Er blijven aandachtspunten: de gemeente moet er dicht op blijven zitten en dit is lastiger geworden naar mate er meer straatcoaches zijn gekomen. Verder hebben straatcoaches een wat negatieve beeldvorming gekregen doordat het "stevige ingrijpen" in de media soms te zwart-wit wordt weggezet.

Ook andere gemeenten kwamen aan het woord tijdens de workshop. Zo vertelde Venlo over hun straatcoach aanpak die anders is dan de Utrechtse werkwijze. Ze werken met meer pedagogisch onderlegde coaches die ook een hulpverlenende taak hebben. Deze coaches hebben daarnaast ook bevoegdheden als BOA, die ze overigens nog niet gebruikt hebben tot nu toe.